

Hamling

I vårt odlingslandskap finns ibland kvar hamlade träd med ett särpräglat utseende. Utseendet har träden fått för att de upprepade gånger tidigare har beskurits på mindre grenar. Detta för att ta vara på löv till djurfoder eller grenar till klenved. Det unika med hamlade träd, är att lövtäkten gör de hamlade träden gamla. Ett hamlat träd är cirka tre gånger så gammalt som ett lika grovt icke hamlat träd. Trädens höga ålder skapar möjlighet för att bland annat en rik lavflora kan utvecklas. De hamlade träden har ofta många håligheter och i den förmultnande veden eller mulmen lever ett stort antal insekter. Andra utnyttjar trädet som boplats, till exempel fladdermöss och fåglar. Hamlade träd är därför ett biologiskt kulturarv som är viktigt för våra natur- och kulturvärden.

Hamlad lind 2024. Foto: Anders Eriksson

Hamlingstiden

Tidpunkten för hamling bör helst utföras i juli, augusti och september, den så kallade JAS-perioden. Traditionellt sett var detta mellan höskörden och höstskörden på åkern. Det är då som träden savar minst och det är mindre risk för att trädet skall få röta och dö. Träden har då tillräckligt med näring till att skjuta nya skott. Om hamlingsträdets stammar kommer från samma synliga rotsystem, så skall alla stammarna hamlas samtidigt. Skottbildningen som sker på stammar och från rothalsen skall tas bort varje år och detta gäller vid all hamling. Om dessa skott inte tas bort kommer de att skugga och piska stammen. Detta kan därigenom hota den biologiska mångfalden av lavar och värmekrävande växter.

Nyhamling

Nyhamling är lätt och betydelsefull inför framtiden. Trädet är moget att nyhamlas när det är lika grovt som en mans underarm (ca 10cm). Topphugg trädet på ungefär samma höjd som de andra träden i betesmarken.

Kapningsstället bör inte läggas lägre än 1,9 meter pga. att betesdjuren inte ska nå upp till de begärliga nya skotten. Även stammar med en tjocklek på mellan 10-15cm kan lämpa sig för en förstagångshamling beroende på barkens tjocklek och om det finns någon lämplig förgrening under kapningsstället. Tar man grövre träd då ska man ha med sig att trädets känslighet kan vara avgörande, om det klarar detta eller inte. Men vill man testa kan det vara ok. Lämna också gärna några små kvistar som dragare vilket hjälper trädet att överleva.

Kontinuerlig hamling

Hamla kontinuerligt mellan vart 3:dje och vart 5:e år. Använd sticksåg, lövkniv eller stångsåg och kapa alltid strax ovanför det tidigare hamlingsstället. För att få ett lyckat resultat vid kontinuerlig hamling, bör grenarnas diameter ligga på mellan 1-5cm.

Även här kan några kvistar som dragare lämnas. Dessa tas sedan bort året därpå.

Restaureringshamling

Träd som bär spår efter tidigare hamling kan i vissa fall restaureringshamlas. För att lyckas med en restaureringshamling kan det vara bra att inte ge sig på för grova grenar. Tåliga trädslag är lind och ask, däremot bör björk och lönn lämnas. Grenar som är grövre än 20 cm bör inte kapas. Lämna också gärna några små kvistar som dragare vilket hjälper trädet att överleva. Om grenarna är mycket grova bör man överväga om kapningsställena, istället för strax ovan grenkragen på det gamla hamlingsstället, skulle kunna förskjutas uppåt till en klenare dimension och ovan ytterligare eventuell förgrening. För att undvika barkfläkning lägg ett snitt på grenens undersida innan snittet från ovansidan görs. Vidare måste det falla sol på det hamlade trädets stam någon gång under dagen för att stimulera skottskjutningen.

Bästa tidpunkten för åtgärden restaureringshamling är mot slutet av JAS-modellen, då har de en bättre förmåga att skjuta skott. Sämst är under våren och fram till midsommar då det kan förblöda. Man ska tänka på att alla stammar som utgår från ett och samma rotsystem måste restaureringshamlas samtidigt.

Ändå är det viktigast att tänka på säkerheten. Restaureringshamling är svårt, tänk på riskerna och säkerhetsaspekterna. Avstå hellre än riskera den personliga säkerheten. Ett alternativ till att restaureringshamla träd kan vara att nyhamla ett klen träd. Restaureringshamling skall bara utföras av dem som har vana av skogsarbete. Det gäller att man hela tiden gör riktiga bedömningar. Man ska heller inte arbeta ensam med dessa åtgärder. Man kan också anlita arborister som är utbildade på detta och de har också speciell utrustning.

Det kan vara komplicerat att hamla träd och för mer information kan Jordbruksverkets broschyr *Hamling och lövtäkt* rekommenderas eller eventuellt ta reda på om det finns något kursutbud angående hamling i vårt län.

**Medfinansieras av
Europeiska unionen**